

Viite: STM090:00/2018 ja STM/3291/2018

Hallituksen esitys laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia esittää täsmennyksiä hallituksen esitykseen. Säädöksillä tulee täsmällisemmin määritellä se, että kuntouttavan työtoiminnan palveluprosessista vastaa ja tarvittaessa toteuttaa sosiaalihuollon ammattihenkilölain 3§ 1 kohdan tarkoittama laillistettu sosiaalihuollon ammattihenkilö. Vastuullinen ja ammattitaitoinen palvelutarpeen arviointi, asiakasohjaus ja palveluiden toteuttaminen tulee varmistaa koko kuntouttavaan työtoimintaan liittyvän prosessin ajan.

Hallituksen esityksen nykytilan arvioinnista käy esille, että kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden palvelutarpeet ovat laajat ja vaikeuttavat työllistymistä. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden työllistymistä vaikeuttivat kuntien arvioiden mukaan yleisimmin sosiaaliset syyt ja ongelmat sekä päihde- ja/tai mielenterveysongelmat. THL:n vuonna 2017 tehdyn kuntaselvityksen mukaan kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden yleisimmät siirtymät vuonna 2016 olivat siirtyminen uudelle kuntouttavalle jaksolle ja siirtyminen työttömäksi työnhakijaksi (THL 2017). Vain kolmessa prosentissa kuntia yleisin siirtymä oli työllistyminen. Selvityshenkilöt Tuija Oivo ja Raija Kerätär tuovat selvityksessään esille sen, että pitkäaikaistyöttömillä on usein samanaikaisesti monen eri palvelun tarvetta, mutta palveluiden yhteensovittamista edellyttävää vastuuta ei kuitenkaan ole kenelläkään. (STM raporteja ja muistioita 43/2018.)

Perusteluina tuomme esille seuraavaa:

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu. Kuntouttavan työtoiminnan tarkoituksena on parantaa henkilön elämänhallintaa ja luoda edellytyksiä työllistymiselle sekä julkisiin työvoimapalveluihin osallistumiselle. Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) ja laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) säädetään sosiaalihuollon toteuttamisen keskeisistä periaatteista. Nämä periaatteet koskevat myös kuntouttavaa työtoimintaa. Oikeus laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään hallintoon tarkoittaa, että kuntouttava työtoiminta tulisi järjestää kunnissa niin, että asiakkaiden yksilölliset tarpeet huomioidaan ja he saavat palvelun ajalta asianmukaista ohjausta ja neuvontaa.

Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki (917/2015) edistää asiakasturvallisuutta sekä sosiaalihuollon asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun varmistamalla, että tässä laissa tarkoitettulla sosiaalihuollon ammattihenkilöllä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, riittävä ammatillinen pätevyys ja ammattitoiminnan edellyttämät valmiudet sekä mahdollisuus kehittää ja ylläpitää ammattitaitoaan. Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden toimintaa valvoo Valvira.

Sosiaalihuoltolain 3§ 3 ja 6 kohdissa määritellään erityisen tuen tarpeessa oleva henkilö ja asiakas. Erityistä tukea tarvitsevilla henkilöillä ja asiakkaalla tarkoitetaan henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia hakea ja saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveystalveluja kognitiivisen tai

psykkisen vamman tai sairauden, päihteiden ongelmakäytön, usean yhtäaikaisen tuen tarpeen tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Sosiaalihuoltolain 42 §:ssä säädetään omatyöntekijästä. Erityistä tukea tarvitsevan asiakkaan omatyöntekijän on oltava sosiaalityöntekijä. Jos omatyöntekijä ei ole sosiaalityöntekijä, hänellä tulee olla asiakkaan asian hoitamiseksi työparinaan sosiaalityöntekijä.

Talentian muutosesitykset

Lakiluonnoksen 9§:ssä säädettäisiin siitä, mitä aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa suunnitelmaan kuntouttavasta työtoiminnasta kirjataan. Tämä ohjaa myös palvelun sisältöä.

Säädöstä tulee täsmentää niin, että ko. suunnitelmat laatii sosiaalihuollon ammattihenkilölain 3§:n 1 kohdan mukainen sosiaalihuollon laillistettu ammattihenkilö.

Kuntouttavan työtoiminnan sisällöstä säädettäisiin 13 a §:ssä. Kuntouttava työtoiminta on sovitettava yhteen henkilön tarvitsemien sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen, julkisten työvoimapaalvelujen sekä muiden palvelujen ja tukitoimien kanssa. Säädöksen mukaan palvelun oikean kohdentamisen varmistamiseksi kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä vastaava kunta voisi huolehtia siitä, että henkilön työ- ja toimintakyky arvioidaan mahdollisimman kattavasti.

Säädöstä tulee täsmentää niin, että pykälässä määritellään kunnan velvollisuus toteuttaa henkilön työ- ja toimintakyvyn arviointi mahdollisimman kattavasti ja tästä vastaa sosiaalihuollon ammattihenkilölain 3§:n 1 kohdan mukainen laillistettu sosiaalihuollon ammattihenkilö huomioiden myös sosiaalihuoltolain 3§ ja 42§.

Lakiluonnoksen 13 a § edellyttää, että toiminta on tavoitteellista ja että henkilöiden saamasta tuesta ja ohjauksesta huolehditaan. Kunkin asiakkaan aktivointisuunnitelmaan taikka monialaiseen työllistymissuunnitelmaan on määriteltävä hänen saamansa tuen ja ohjauksen sisältö. Näiden muutosten kautta kuntouttavan työtoiminnan rooli sosiaalipalveluna on tarkoitus tulla aiempaa selkeämmin säännösten tasolla esiin.

Talentia esittää, että säädöstä täsmennetään myös tuen ja ohjauksen sisällön osalta. Kuntouttavaa työtoimintaa koskevia päätöksiä ja ratkaisuja tehtäessä ja palvelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan etu. Koska kuntouttava työtoiminta on sosiaalipalvelu, on sen toteutuksessa tarkoituksenmukaista käyttää sosiaalihuollon ammattihenkilölain 3§ 1 kohdan mukaista sosiaalihuollon laillistettua ammattihenkilöä huomioiden myös sosiaalihuoltolain 3§ ja 42§.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Tero Ristimäki
puheenjohtaja

Marjo Katajisto
erityisasiantuntija